

PRAWO CYWILNE I POSTĘPOWANIE CYWILNE

Kazusy i metodyka rozwiązywania

Monika Strus-Wołos

SERIA AKADEMICKA

PRAWO CYWILNE I POSTĘPOWANIE CYWILNE

Kazusy i metodyka rozwiązywania

Monika Strus-Wołos

SERIA AKADEMICKA

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Stan prawny na 1 listopada 2022 r.

Recenzent

Dr hab. Mariusz Wieczorek, prof. UTH Radom

Wydawca

Magdalena Stojek-Siwińska

Redaktor prowadzący

Joanna Otówek

Opracowanie redakcyjne

Violet Design Wioletta Kowalska

Projekt okładek serii

Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujemy prawo i własność

Więcej na www.legalnakultura.pl

Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2023

ISBN 978-83-8328-215-2

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 728 313 462

e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	7
Wprowadzenie	11
Wskazówki wstępne	13
Rozdział I	
Prawo rzeczowe	17
Przepisy o prawie pierwokupu	42
Minikazusy z odpowiedziami	44
Kazus z prawa rzeczowego (wraz z rozwiązaniem)	49
Rozdział II	
Zobowiązania	53
Przepisy Kodeksu cywilnego zawierające niektóre sankcje	66
Przepisy Kodeksu cywilnego zawierające terminy prekluzyjne (do dochodzenia roszczenia lub powodujące wygaśnięcie roszczenia)	67
Minikazusy (zobowiązania umowne) z odpowiedziami	67
Minikazusy (delikty i bezpodstawne wzbogacenie) z odpowiedziami	72
Kazus z zobowiązań z rozwiązaniem	77
Rozdział III	
Prawo spadkowe	85
Minikazusy z odpowiedziami	97
Kazus z prawa spadkowego (wraz z rozwiązaniem)	102

Rozdział IV

Procedura cywilna	107
Część A. Postępowanie w I i II instancji	109
Część B. Wybrane postępowania odrębne	124
Część C. Postępowanie nieprocesowe	130
Część D. Postępowanie zabezpieczające	138
Część E. Postępowanie egzekucyjne (wybrane zagadnienia) – powództwa przeciwegzekucyjne	140
Część F. Skarga kasacyjna i odpowiedź na skargę kasacyjną	142
Przepisy dotyczące wymagań formalnych i terminów pism kierowanych do sądów	150
Minikazusy z odpowiedziami	152
Kazus z procedury cywilnej (wraz z rozwiązaniem)	157
Wzory pism procesowych	163
Apelacja	164
Odpowiedź na apelację	172
Zażalenie	179
Skarga kasacyjna	182
Odpowiedź na skargę kasacyjną	191
Bibliografia	201

WPROWADZENIE

Oddaję do rąk Czytelników opracowanie będące metodyką rozwiązywania kasusów z prawa cywilnego materialnego oraz z postępowania cywilnego.

Rozdziały dotyczące prawa cywilnego ograniczono do prawa rzeczowego, zobowiązań i prawa spadkowego, jednak znalazły się w nich odniesienia do całej części ogólnej Kodeksu cywilnego (jak zdolność do czynności prawnych, przepisy o czynnościach prawnych: forma czynności prawnej, wady oświadczenia woli, zawarcie umowy, przedstawicielstwo, warunek i termin oraz przedawnienie).

Rozdział dotyczący postępowania cywilnego został pomyślany jako pomoc przy sporządzaniu pism w postępowaniu cywilnym. Zawiera on rozbudowaną część o skardze kasacyjnej, a to ze względu na szczególną trudność tego środka. Program nauczania procedury cywilnej na studiach nie przewiduje pogłębionej nauki praktycznej z tego zakresu, dla tego tę część potraktowano bardziej szczegółowo.

W niektórych pytaniach wskazano orzecznictwo, przede wszystkim Sądu Najwyższego, wyjaśniające – w przekonaniu autorki – wątpliwości często pojawiające się na tle danego zagadnienia. Najobszerniej przytoczone zostało orzecznictwo odnoszące się do wymogów skargi kasacyjnej ze względów wskazanych powyżej.

Każdy rozdział kończą minikazusy oraz jeden rozbudowany kasus – wraz z odpowiedziami.

Czytelnik znajdzie także w publikacji wzory pism procesowych.

Zamiarem autorki było usystematyzowanie zagadnień wymagających analizy w pracy nad kasusami, co powinno mieć wpływ na trafność rozwiązań, bardziej niż tylko działanie intuicyjne.

Opracowanie adresowane jest do studentów i aplikantów, ale również do nauczycieli akademickich oraz do wykładowców prowadzących zajęcia na aplikacjach prawniczych, stanowiąc praktyczną pomoc dydaktyczną.

Autorka

WSKAZÓWKI WSTĘPNE

Przejście w danym rozdziale krok po kroku punktów, które są usystematyzowane od zagadnień najbardziej ogólnych do coraz bardziej szczegółowych, pozwoli Czytelnikowi na precyzyjne zidentyfikowanie problemów występujących w kazusie. Jednocześnie odpowiedź na kolejne pytania zawarte w tych punktach może uchronić przed pominięciem kwestii, które należy wziąć pod uwagę przy rozwiązywaniu kazusów lub pisaniu pisma procesowego.

Punkty mają za zadanie zwracanie uwagi, przypominanie zagadnień, które nie powinny umknąć Czytelnikowi.

Oczywiście na ogół nie będzie konieczne przejście wszystkich punktów zawartych w danym rozdziale. Na przykład, rozwiązując kasus z prawa spadkowego, w którym mamy dziedziczenie wyłącznie na podstawie ustawy, Czytelnik pominie wszystkie punkty dotyczące testamentu, zapisu itp. Jeżeli zadanie będzie dotyczyło ograniczonego prawa rzeczowego na rzeczy ruchomej, należy pominąć punkty odnoszące się do nieruchomości.

Przed przystąpieniem do rozwiązywania konkretnego kazusu warto stworzyć wskazówki, które mają charakter uniwersalny dla wszystkich gałęzi prawa cywilnego materialnego i procesowego. Pozwolą one uniknąć podstawowych błędów, na przykład wskutek przeoczenia przepisów intertemporalnych. Ponadto jeśli rozwiązywanie będzie prawidłowe, ale uzasadnienie chaotyczne lub rozwlekłe, jakość pracy będzie niższa.

1. Przeczytaj dokładnie kazus.
2. Przeanalizuj stan faktyczny. Nie zakładaj istnienia w stanie faktycznym elementów, które nie zostały wymienione w treści.
3. Ustal bezsporne elementy stanu faktycznego.
4. Podkreśl lub wynotuj węzłowe zagadnienia, zidentyfikuj istotę problemu prawnego kazusu, na przykład: „Czy testament jest ważny, jeśli tak – czy w całości? Jaki jest krąg spadkobierców testamentowych i ustawowych? Czy wydziedziczenie było ważne? Czy jest ktoś uprawniony do zachowku?”.
5. Jeśli kazus wydaje się niejasny lub w jakimś elemencie niepełny i wobec tego mogą w grę wchodzić dwa rozwiązania, napisz, że dostrzegasz dwie możliwości i wskaż jakie.
6. Sięgając do przepisów, pamiętaj, że często od reguły istnieją wyjątki. Nie poprzestawaj więc na znalezieniu pasującego przepisu, przeczytaj całą jednostkę redakcyjną (np. dział kodeksu), aby upewnić się, że kolejne przepisy nie statuuje wyjątków, które mogą mieć zastosowanie w stanie faktycznym podanym w kazusie.
7. Upewnij się, że przepis nie był zmieniany w całym okresie objętym kazusem. Jeżeli był nowelizowany, sięgnij koniecznie do przepisów przejściowych w ustawie zmieniającej.
8. Pisz zwięźle. Wypowiedź możesz podać w punktach. Rozwlekłość pism jest błędem warsztatowym prawnika.
9. Staraj się, aby wypowiedź miała logiczną ciągłość, tak by kolejny etap wynikał z analizy poprzedniego. Wypowiedź nie powinna być chaotycznym „skakaniem” między wątkami.
10. Podawaj prawidłowo adekwatne do stanu faktycznego jednostki redakcyjne przepisów, na przykład: nie „art. 449³ k.c.”, lecz „art. 449³ § 2 zdanie drugie k.c.”.
11. Jeśli chcesz powołać jakieś orzeczenie, podaj jedynie sąd, datę wydania oraz sygnaturę i co najwyżej także jedno szczególnie ważne zdanie z tezy lub uzasadnienia. Nie kopiuj obszernych fragmentów uzasadnienia. Dla przykładu:
Tak: wyrok SN z 4.10.2022 r., II CSKP 141/22, LEX nr 3427339.
12. Podobna zasada dotyczy cytowania komentarzy czy innej literatury. Pamiętaj o właściwym cytowaniu: autor (inicjał imienia i nazwisko), tytuł, wydawnictwo, rok wydania, strona. W wypadku dzieł

zbiorowych: autor [w:] tytuł, redaktor, wydawnictwo, rok wydania, strona. Dla przykładu:

M. Strus-Wołos [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. T. Wiśniewski, t. III, Warszawa 2021, s. 411–412.

13. Jeśli stosujesz wykładnię lub analogię, napisz jaki to rodzaj. Dla przykładu:
„Wykładnia celowościowa wskazuje, że...”;
„Stosując analogię *legis*, należy dojść do wniosku, że...”
14. Na końcu krótko wymień wnioski.
15. Przeczytaj jeszcze raz kazus, aby upewnić się, że nie umknął Ci żaden zawarty w nim element.

Korzystając z „Metodyki rozwiązywania kasusów”, należy wziąć pod uwagę, że przytoczone w opracowaniu wzory nie są wyczerpujące. Nie sposób wymienić wszystkie możliwe przepisy, które potencjalnie mogą mieć zastosowanie. Mają one jedynie charakter przykładowy.

Wzory wyznaczają podstawową ścieżkę, którą należy przejść podczas rozwiązywania kasusu z danej dziedziny prawa. Nie rozstrzygano w nich sporów doktrynalnych, dotyczących na przykład granic między nieważnością bezwzględną, względną, bezskutecznością względną czy czynnością kulejącą.

Powodzenia!

Rozdział I

PRAWO RZECZOWE

W kazusach z prawa rzeczowego należy na ogół zacząć od zidentyfikowania rodzaju prawa (własność, współwłasność, użytkowanie wieczyste, ograniczone prawa rzeczowe). Pamiętaj, że posiadanie nie jest prawem, choć podlega ochronie. Trzeba zastanowić się, czy dane prawo jest uregulowane w Kodeksie cywilnym, czy trzeba sięgnąć do innej ustawy.

Bardzo często znaczenie dla prawidłowej odpowiedzi ma rozważenie, w jaki sposób prawo powstało i kiedy może wygasnąć, a także sposób jego nabycia.

W razie istnienia kilku praw na jednej rzeczy zastanów się nad ich pierwszeństwem.

Z danego prawa może wynikać szereg roszczeń. Nie zapominaj, że niektóre roszczenia nie przedawniają się.

Zwracaj uwagę na dobrą lub złą wiarę, bo od tego mogą być uzależnione skutki czynności prawnej oraz zakres ochrony strony tej czynności.

1. Jeżeli w kazusie z zakresu prawa rzeczowego pojawiają się elementy dotyczące ważności i skuteczności czynności prawnej ► *przejdź do pkt IV–XIV w rozdziale II Zobowiązania.*
2. Przez prawa zastawnicze należy rozumieć hipotekę oraz zastaw i jego odmiany (zastaw skarbowy, zastaw rejestrowy). Nie jest prawem zastawniczym przewłaszczenie na zabezpieczenie jako prawo obligacyjne, choć niektórzy autorzy zaliczają przewłaszczenie do tej kategorii.

I. Identyfikacja podmiotowa

1. Kto występuje z roszczeniem – czy jest właścicielem, współwłaścicielem, użytkownikiem wieczystym, osobą, której przysługuje prawo rzeczowe, posiadaczem samoistnym, posiadaczem zależnym, dzierżycielem, sąsiadem, osobą trzecią?
2. Przeciwko komu?
3. Czy roszczenie zgłasza osoba trzecia czy przeciwko osobie trzeciej?
4. Liczba stron stosunku prawnego.

II. Identyfikacja przedmiotowa roszczenia

1. Czego dotyczy żądanie?
2. Jaki to rodzaj roszczenia (np. negatoryjne, posesoryjne, rewindykacyjne, o ustanowienie prawa, o przeniesienie własności z art. 233 k.c., o zniesienie współwłasności, o rozliczenie nakładów)?
3. Z jakiego prawa roszczenie wynika (z prawa: własności lub współwłasności, z użytkowania wieczystego, z prawa rzeczowego ograniczonego, albo z posiadania jako stanu faktycznego)?
4. Czy dane roszczenie ulega przedawnieniu?
5. Czy nie upłynął termin do dochodzenia roszczenia na drodze sądowej?
6. Czy roszczenie nie wygasło z innych przyczyn?

III. Źródła prawa rzeczowego

Czy w stanie faktycznym może mieć zastosowanie:

1. Kodeks cywilny?
2. Ustawa o księgach wieczystych i hipotece?
3. Ustawa o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów?
4. Ustawa o gospodarce nieruchomościami?
5. Ustawa o własności lokali?
6. Ustawa o spółdzielniach mieszkaniowych?
7. Ustawy szczególne, np. Kodeks morski, Prawo lotnicze, ustawa o kształtowaniu ustroju rolnego, Prawo wodne, ustawa o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa, Prawo

geodezyjne i kartograficzne, Prawo geologiczne i górnicze, ustawa o lasach, ustawa o portach i przystaniach morskich, ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym?

IV. Treść i wykonywanie własności

1. Czym się charakteryzuje społeczno-gospodarcze przeznaczenie prawa? Jakie są jego granice w okolicznościach faktycznych opisanych w kazusie?
2. Na czym polega korzystanie z rzeczy? Czy może być ograniczone? (por. np. uchwała SN (7) z 19.04.2017 r., III CZP 84/16, OSNC 2017/11, poz. 122)
3. Czy dobro majątkowe będące przedmiotem własności, użytkowania wieczystego lub ograniczonego prawa rzeczowego jest zagrożone cudzym działaniem albo zaniechaniem? Czy to działanie (zaniechanie) jest bezprawne?
4. Czy dobro majątkowe będące przedmiotem własności, użytkowania wieczystego lub ograniczonego prawa rzeczowego zagraża innej osobie lub jej mieniu?
5. Czy jakieś uprawnienia lub obowiązki w tym zakresie ma osoba będąca posiadaczem zależnym lub dzierżycielem?
6. Jakie uprawnienia przysługują właścicielowi rzeczy lub innej osobie uprawnionej dla odwrócenia niebezpieczeństwa?
7. Czy wykonywanie prawa nie jest uciążliwe dla nieruchomości sąsiednich i nie zakłóca ponad miarę korzystania z nich? Jakie kryteria stosuje się do oceny immisji?
8. Kto ma prawo do pobierania pożytków danej rzeczy?
9. Czy granica nieruchomości jest sporna? Jeśli tak, czy prowadzone jest postępowanie o rozgraniczenie nieruchomości?
10. Czy rozgraniczenie jest prowadzone w trybie administracyjnym?
11. Kiedy można wystąpić o rozgraniczenie do sądu powszechnego?
12. Czy sąsiedzi ponoszą wspólnie koszty utrzymania urządzeń granicznych?
13. Czy roszczenie o wykup gruntu pod budynkiem może być kierowane przeciwko użytkownikowi wieczystemu? (por. np. wyrok SN z 31.03.2016 r., IV CSK 322/15, LEX nr 2041906)

14. Czy właścicielowi nieruchomości, na której sąsiad wznosił budynek lub inne urządzenie, przysługują inne środki ochrony?
(por. np. wyrok SA w Warszawie z 11.05.2021 r., V ACa 47/21, LEX nr 3199658)
15. Czy roszczenie właściciela gruntu z art. 231 § 1 k.c. przedawnia się?
(por. uchwała SN z 17.08.2021 r., III CZP 79/19, OSNC 2021/12, poz. 79)
16. Czy upadek ze skutkiem *ex nunc* tytułu prawnego do władania gruntem jako posiadacz samoistny w dobrej wierze ma skutek dla roszczenia z art. 231 § 1 k.c.?
(por. wyrok SN z 31.03.2016 r., IV CSK 322/15, LEX nr 2041906)

V. Nabycie i utrata własności nieruchomości

1. Jeżeli przedmiotem nabycia własności jest nieruchomość, jakie zastrzeżenia w umowie przenoszącej własność są niedozwolone? Jaki jest skutek zawarcia w umowie takich zastrzeżeń?
2. Jaką formę powinna mieć umowa zobowiązująca do przeniesienia własności oraz umowa przenosząca własność nieruchomości?
3. Jakie są skutki braku wymaganej formy umowy zobowiązującej, a jakie umowy rozporządzającej?
(zob. także art. 390 k.c.)
4. Czy przeniesienie własności nieruchomości wymaga wpisu konstytutywnego do księgi wieczystej?
5. W jakim wypadku nie stosuje się przepisów o obowiązku zachowania formy aktu notarialnego?
6. Czy nieruchomość była obciążona prawem pierwokupu, a jeżeli tak, jaki skutek miałyby jej zbycie bezwarunkowe?
(► zob. *notka o prawie pierwokupu na końcu rozdziału*)
7. Czy nieruchomość była obciążona prawem odkupu? Jeżeli tak, na jaki okres? Jaki skutek miałyby jej zbycie wbrew prawu odkupu?
(rozważ, czy dla skutków miałyby znaczenie wpisanie prawa odkupu do działu III księgi wieczystej)
8. Czy nabycie własności nieruchomości nastąpiło wskutek orzeczenia sądu zastępującego oświadczenie woli osoby zobowiązanej do sprzedaży?

9. Czy nabycie własności nieruchomości nastąpiło wskutek zasiedzenia?
(► *zob. pkt VII*)
10. Czy nabycie własności nieruchomości nastąpiło w drodze spadkobrania? Jeśli tak, z jaką datą?
(sprawdź, czy dokonany był dział spadku)
11. Czy nabycie dla dziecka własności nieruchomości przez rodziców lub opiekunów małoletniego wymaga zezwolenia sądu opiekuńczego?
(por. np. uchwała SN z 15.02.2019 r., III CZP 85/18, OSNC 2020/2, poz. 14)
12. Czy własność nieruchomości rozciąga się na jakieś rzeczy ruchome, które stały się częścią składową nieruchomości lub są jej pożytkami? Jakie są granice czasowe tej własności (np. odłączenie pożytków, wykarczowanie nasadzeń, rozbiórka urządzeń)?
13. Czy nabycie własności gospodarstwa rolnego przez jego posiadacza lub poprzednika prawnego mogło nastąpić na podstawie ustawy z 26.10.1971 r. o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych? Jeśli tak, jakie czynności należy wykonać?
14. Czy nabycie własności gospodarstwa rolnego w drodze czynności prawnej albo zasiedzenia spełnia przesłanki przedmiotowe i podmiotowe ustawy z 11.04.2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego?
15. Czy nabycie nieruchomości nastąpiło wraz z jej obciążeniami?
(► *zob. np. pkt XII, XXII i XXIV*)

VI. Nabycie i utrata własności rzeczy ruchomych

1. Czy czynność prawna będąca podstawą przeniesienia własności rzeczy była ważna?
(► *zob. rozdział II Zobowiązania*)
2. Jeżeli przedmiotem umowy zobowiązującej były rzeczy oznaczone co do gatunku, czy nastąpiło przeniesienie posiadania?
3. Czy mogło nastąpić przeniesienie własności rzeczy wskutek nabycia jej od osoby nieuprawnionej do rozporządzania tą rzeczą?
4. Czy rzeczy będące przedmiotem zbycia były zgubione, skradzione lub w inny sposób utracone przez właściciela?
5. Jaka jest różnica między nabyciem własności rzeczy zgubionej przez znalazcę a nabyciem własności od nieuprawnionego?

Zaprezentowana w publikacji metodyka rozwiązywania kasusów ułatwia poprawne rozwiązanie zadania i przyswojenie wiedzy. Zawarte w książce, pisane z humorem kazusy z prawa cywilnego materialnego i procesowego zostały opatrzone rozwiązaniami wraz z objaśnieniem, a do poszczególnych zagadnień dodano najważniejsze orzecznictwo.

Opracowanie wzbogacono o wzory trudniejszych pism procesowych: apelacji i odpowiedzi na apelację, skargi kasacyjnej i odpowiedzi na skargę kasacyjną oraz zażalenia. Szczególnie rozbudowana jest część poświęcona skardze kasacyjnej, ponieważ program zajęć warsztatowych podczas studiów zwykle pomija sporządzanie tych pism.

Autorka, czerpiąc ze swojej długoletniej praktyki adwokackiej oraz doświadczeń dydaktycznych, wskazuje najczęstsze problemy prawne, jakie mogą pojawić się podczas rozwiązywania kasusów czy sporządzania pism procesowych. Książka będzie przydatna studentom, aplikantom wszystkich zawodów prawniczych oraz prawnikom praktykom w codziennej pracy. Będzie także nieocenioną pomocą dydaktyczną dla nauczycieli akademickich wykładających prawo cywilne.

Monika Strus-Wotos – doktor nauk prawnych, adiunkt na Wydziale Prawa i Administracji UTH Radom; adwokat; od ponad ćwierć wieku prowadzi praktykę w zakresie prawa cywilnego i gospodarczego, w tym upadłościowego, specjalizuje się w skargach kasacyjnych do Sądu Najwyższego; obszarem jej badań naukowych jest procedura cywilna i prawo cywilne materialne; autorka i współautorka wielu monografii, kilkudziesięciu artykułów naukowych, współautorka komentarza do Kodeksu postępowania cywilnego oraz komentarza do ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów; były członek komisji egzaminacyjnych podczas egzaminów adwokackich.

Kup e-book i czytaj
w aplikacji Smarteca

ZAMÓWIENIA:
INFOLINIA: 801 04 45 45
ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL
WWW.PROFINFO.PL

CENA 49 ZŁ (W TYM 5% VAT)